

Prezes
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych992800/601/170/2019-WZS-13
UNP 2019-00115968**Pan Adam Abramowicz**
Rzecznik Małych i Średnich
Przedsiębiorców
ul. Wilcza 46
00-679 WARSZAWA*Szanowny Panie Rzeczniku*

Odpowiadając na Pana pismo z 25 stycznia 2019 r. dotyczące przeprowadzania przez płatników składek kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz przekazywania do ZUS informacji w tym zakresie, przekazane do Zakładu przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, informuję.

ZUS jest jednostką sektora finansów publicznych a zarządzane przez niego fundusze, w tym Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, należą do sektora finansów publicznych i jako takie podlegają dyscyplinie finansów publicznych¹. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (FUS), który jest państwowym funduszem celowym, jest powołany do finansowania realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych. Z FUS finansowane są wypłaty świadczeń z tytułu choroby z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Dotyczy to także świadczeń, które są wypłacane przez płatników składek² i rozliczane w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne³. Zatem ZUS, jako dysponent FUS i jednocześnie gwarant prawidłowości wydatkowania środków publicznych, jest zobowiązany do analizy wypłat świadczeń finansowanych z FUS oraz do podejmowania działań mających na celu racjonalizację wypłat tych świadczeń.

¹ Art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, z późn. zm.).

² Art. 51 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych.

³ Art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Z analiz prowadzonych systematycznie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wynika, że absencja chorobowa utrzymuje się od kilku lat na wysokim poziomie. W 2018 r. wydatki na zasiłki chorobowe wzrosły o 0,2 mld zł w stosunku do roku poprzedniego. Absencja chorobowa jest finansowana nie tylko z FUS ale także ze środków pracodawców, ponieważ za okres pierwszych 33 dni choroby pracownika w każdym roku kalendarzowym (14 dni w przypadku pracownika w wieku 50+), pracodawca z własnych środków finansuje wypłatę wynagrodzenia za czas choroby. W 2018 r. pracodawcy sfinansowali wynagrodzenia chorobowe w kwocie o 0,6 mld zł wyższej niż w roku ubiegłym. Udział absencji chorobowej finansowanej przez pracodawców wzrósł w 2018 r. w stosunku do roku ubiegłego z 35,8% do 37,5%.

Zatem nie tylko Zakład Ubezpieczeń Społecznych ale również pracodawcy powinni być zainteresowani ograniczeniem poziomu absencji chorobowej. Nieuzasadniona absencja chorobowa wiąże się nie tylko z wydatkami pracodawców i FUS, ale także – nawet gdy jest finansowana z FUS – negatywnie wpływa na organizację pracy i wyniki pracodawcy.

Analizując zjawisko absencji chorobowej i możliwych działań mających na celu jej ograniczenie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie może skupiać się wyłącznie na działaniach realizowanych przez Zakład. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, zadania związane z ustalaniem prawa i wypłatą zasiłków wykonuje nie tylko Zakład, ale także płatnicy składek⁴. Za wykonywanie tych zadań, płatnicy składek mają prawo do wynagrodzenia⁵. Jednym z tych zadań jest kontrola prawidłowości wykorzystywania przez ubezpieczonych zwolnień lekarskich od pracy. Przeprowadzenie takiej kontroli – jeżeli przemawiają za tym okoliczności sprawy – jest elementem ustalania prawa do świadczeń z tytułu choroby i sprawowania opieki. Zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i płatnicy składek, którzy ustalają prawo do zasiłków oraz je wypłacają, są bowiem uprawnieni do kontrolowania ubezpieczonych co do prawidłowości wykorzystywania przez nich zwolnień lekarskich od pracy⁶. Podzielam Pana pogląd, że jest to ustawowe uprawnienie, a nie obowiązek przeprowadzania kontroli każdego zwolnienia lekarskiego.

Ubezpieczony, który w czasie zwolnienia od pracy z powodu choroby lub konieczności sprawowania opieki:

- wykonuje pracę zarobkową,
- wykorzystuje to zwolnienie niezgodnie z jego celem,

⁴ Art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa Dz. U. z 2017 r. poz. 1368, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą zasiłkową.

⁵ Art. 3 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

⁶ Art. 68 ustawy zasiłkowej.

traci prawo do zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego albo zasiłku opiekuńczego. Zasada ta ma także zastosowanie do wynagrodzenia za czas choroby⁷.

Kierując się obowiązującymi przepisami oraz przekonaniem, że racjonalizacja wydatków oraz zapobieganie wzrostowi absencji chorobowej jest wspólnym celem nie tylko Zakładu, ale i pracodawców, Zakład zwrócił się do płatników składek o informację, czy przeprowadzają kontrole prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich, a jeśli tak, jakie są wyniki tych kontroli.

Analiza pełnych danych o wynikach kontroli przeprowadzanej nie tylko przez ZUS, ale i płatników składek, pozwoli na pełną ocenę skuteczności aktualnych rozwiązań, a także na podjęcie przez Zakład działań, które mają na celu racjonalizację wydatków na zasiłki oraz zapobieganie wypłacie nienależnych świadczeń.

Chciałabym podkreślić, że przekazywanie przez płatników składek do Zakładu informacji o przeprowadzonych kontrolach dotyczących zasiłku chorobowego, opiekuńczego i świadczenia rehabilitacyjnego ma charakter dobrowolny. Informacja taka może być przekazana wyłącznie za miesiące, w których kontrole były przez płatnika składek przeprowadzane. Jeśli płatnik składek nie przeprowadzał kontroli, nie przekazuje informacji.

6 lutego 2019 r. w centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odbyło się spotkanie z udziałem przedstawicieli organizacji pracodawców, którzy potwierdzili potrzebę podejmowania wspólnych działań pracodawców i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zakład wspiera działania płatników składek w zakresie kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy, m. in. rozstrzyga wątpliwości płatników powstałe podczas kontroli, w sprawach spornych wydaje decyzje. Zakład planuje także zorganizowanie szkoleń, które przybliżą pracodawcom tematykę kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy. Materiały szkoleniowe będą miały formę szczegółowych wyjaśnień opisujących krok po kroku tryb przeprowadzania kontroli, analizę wyników kontroli, sporządzanie protokołu z kontroli.

Z wyrazami szacunku

Gertruda Ukwińska

⁷ Wynika to z przepisu art. 92 § 3 pkt 2 Kodeksu pracy, zgodnie z którym prawo do wynagrodzenia za czas choroby nie przysługuje we wszystkich przypadkach, w których nie przysługuje prawo do zasiłku chorobowego.